

Risen vest, Aurskog

**

Referanse:

Blindheim, T., Krog, O. M., og Reiso, S. 2020. Naturverdier for lokalitet Risen vest, Aurskog, registrert i forbindelse med prosjekt Frivilligvern 2019. NaRIN faktaark. BioFokus.

(Weblink til alle bildene fra lokaliteten: <https://biofokus.no/narin/?nid=7768>)

Referansedata

Fylke: Akershus
Kommune: Aurskog Høland
H.o.h.: 190-310 moh
Areal: 4079 daa

Prosjektilhørighet: Frivilligvern 2019
Inventør: OWK, TBL, SRE
Vegetasjonsone: sørboreal 100% (4080 daa)
Vegetasjonseksjon: O1-Svakt oseanisk

Sammendrag

Verneforslaget Risen vest, Aurskog ligger sør i Aurskog-Høland kommune på grensen mot Marker kommune og utgjør et småkuppert landskap mellom innsjøen Risen i øst og Vestre Fuglemosen naturreservat i vest. Det avgrensede området inneholder 8 avgrensede naturtypelokaliteter som utgjør 25 % av forvaltningsarealet på drøyt 4000 dekar. De viktigste kvalitetene er knyttet til gammel naturskog av furu, eldre granskog og ospesuksesjoner. Området har også viktige kvaliteter knyttet til myr, myrkantmark og noe sumpskog. Mye av skogen er flersjiktet og til dels grovvokst på arealer med høyere bonitet. Den eldste skogen som er 150-350 år gammel er knyttet til lavbonitet furu-naturskog. Det er generelt lite dødved i området som helhet.

Vegetasjonen domineres av fattige vegetasjonstyper som lyngskog, bærlyngskog, lavskog og blåbærskog. Det finnes mindre innslag av lågurtskog. Fattige myrtyper, myrkantskog og fattig sumpskog er utbredt med kun mindre arealer med noe rikere våtmark. Nedbørsmyr er en truet naturtype og særlig Østre Fuglemåsan utmerker seg innenfor området med sin størrelse og intakthet.

Det mest spesielle artsfunnet er knyttet til gnagespor av billen *Tragosoma deparium* på solbelyst furulåg. Arten er ikke tidligere påvist i denne regionen, men har trolig vært en vanlig art her tidligere. Det er også gjort funn av en rødlistet tege som er mindre vanlig i regionen. Den gamle furuskogen i området har et ytterligere potensial for å huse spesielle insektarter knyttet til dette miljøet. Det finnes ellers spredt med gubbeskjegg og det er gjort noen få spredte funn av nær truede vedboende arter knyttet til gran, osp og furu. Området har mange viktige viltkvaliteter med gammel skog, myrer, myrskog og mange småvann. Området har ingen rødlistede naturtyper av skog, men nedbørsmyr er en truet naturtype i følge rødlisten for naturtyper fra 2018.

Samlet vurderes området å være av regional verdi (**) på bagrunn av god arrondering, områdets størrelse som også bør sees i sammenheng med tilstøtende verneområde, eldre barskog med viktige naturskogskvaliteter, gammel osp og større arealer med verdifulle våtmarkskvaliteter. Området oppfyller mangler ved eksisterende skogvern (Framstad et. al 2017) i middels grad da det er laveliggende, har en del biologisk gammel skog og ganske store arealer med prioriterte naturtyper.

Feltarbeid

Søndre del ble kartlagt i løpet av en dag i oktober 2019 av to personer, mens den nordre eiendommen ble kartlagt i april 2020 av tre personer i løpet av en dag. Hele området med fokus på eldre skog ble godt dekket.

Tidspunkt og værrets betydning

Tidspunkt og vær var ikke til hinder for en god gjennomføring av kartleggingen.

Utvelgelse og undersøkelsesområde

Området inngår i arbeidet med frivillig skogvern i regi av Miljødirektoratet, Fylkesmannen og grunneiere. Tilbudsområdet som er vurdert omfattet et areal på drøyt 4000 daa. Området henger sammen med tidligere undersøkt areal sørover langs Risen.

Tidligere undersøkelser

Det er gjort MiS registreringer i området tidligere som er blitt mer og mindre automatisk konvertert til naturtypelokaliteter som er lagt inn i Naturbase. Annen relevant informasjon er ikke kjent fra området.

Beliggenhet

Det undersøkte området ligger helt sør i Aurskog-Høland kommune på grensen til Marker kommune i Østfold fylke, vest for Risen. I høyde spenner det fra 190 til 310 meter over havet.

Naturgrunnlag

Topografi

Området er i partier småtopografisk variert med små koller og høyder som er gjennomskåret av for det meste nord-syd gående markerte forsninger og til dels skarpt avsatte daler med innslag av berg. Til dels store myrer og myrkantskog, samt små tjern gjør at området mange steder fremstår som flatt.

Geologi

Det er fattig berggrunn i området og løsmassedekket er for det meste tynt, men er noe tykkere i dalene.

Klima

Det er ikke observert noen spesielle lokalklimatiske forhold innenfor forslaget til avgrensning, men enkelte eldre granskogsbestand begynner å utvikle forhold som er gunstig for arter som lever i skog med høy luftfuktighet.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Vegetasjonen varierer med løsmassetykkelsen. På de furudominerte områdene er lyngskog vanligst, men med overganger til bærlyngskog og blåbærskog, da med økende innslag av gran. De tørreste kollene av lavfuruskog og partier med nakent berg og grunnlendt fattig mark. De grandominerte områdene har for en stor del blåbærskog, men på mindre partier er det også svak lågurtskog, svak lågurt bærlyngskog og svak lågurt lyngskog. Av myr finnes velutviklet nedbørsmyr og ombrotrof myrkanntmark med furu. Fattig og svakt intermediær jordvassmyr finnes spredt og i tilknytning til disse fattig myrkanntmark med varierende tresjikt av gran, bjørk, furu, gråor og svartor. I deler av myra øst for kjerneområde 6 er det noen mer ansamling av næringsstoffer og tendenser til intermediær jordvassmyr. På de rikeste løsmasseforekomstene finnes noe mer osp enn ellers i landskapet. Særlig innenfor kjerneområde 5 og 6.

Skogstruktur og påvirkning

Mye av skogen som er avgrenset er eldre skog hvorav deler kan regnes som naturskog uten flatehogst. Områdene med størst påvirkning ligger øst i området sør for Kløvhøgda. Her er det en del areal med hogstklasse 3. Ellers finnes kun mindre områder som er avvirket i nyere tid. Det ble målt furu opp mot 330 år nord i området og det er trolig mye skog, særlig innenfor kjerneområde 2, som er ganske gammel. Skogen er mange steder godt flersjiktet og fleraldret, men stedvis finnes også ensjiktete søylehaller av furuskog og ensjiktete granbestand. Grov gran på 50-60 cm i diameter ble målt til mellom 130 og 190 år avhengig av voksested typisk slank og høyvokst furu som finnes en del steder på litt bedre bonitet er ofte i overant av 100 år. Det er generelt lite spor etter grøfting av myr, men i noen av de litt mer produktive gransumpskogene har det vært mindre grøfter. Generelt er det mye helt intakt våtmark i området med tanke på grunnvannsforhold. Historisk hard påvirkning fra skogsbruksdrift gjør at det også i område Risen vest, Aurskog er gammelskogselmenter generelt i området. Gamle trær, liggende og stående død ved er kun sparsom til stede på det meste av arealet, særlig på de mest produktive arealene. Innenfor kjerneområde 2 med lavproduktiv furuskog er det mange steder innslag av gamle trær selv om disse ikke er spesielt grovvokste. Her finnes også til dels tett med gad og læger av mindre dimensjoner. På de bedre bonitetene er det mer tilfeldige sammenbrudd av gran som har skapt noe død ved i senere år. Generelt er kontinuiteten i død ved dårlig noe som også gjenspeiles i det artsmangfoldet som er funnet i området.

Kjerneområder

I det følgende listes informasjon om de avgrensede kjernelokalitetene i området Risen vest, Aurskog. Nummereringen referer til inntegninger vist på kartet.

1 Engasetra nord

Naturtype: Gammel granskog - Gammel lavlandsgranskog
BMVERDI: B

Areal: 22,7daa

Innledning: Lokaliteten er registrert høsten 2019 av BioFokus i forbindelse med vurdering av et større område for frivillig vern på oppdrag fra Miljødirektoratet. Avgrensning og beskrivelse erstatter tidligere lokalitet BN00066103 i Naturbase som er basert på tidligere MiS kartlegging. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter 2015 og verdilvurderinger følger DN-håndbok 13 med oppdaterte faktaark fra 2014.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten utgjør en østvendt bratt li ned mot Risen. Området har forholdsvis lite løsmasser og ligger på fattig berggrunn. Arealet ligger sør i Aurskog-Høland, på grensen til Marker kommune.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen er en mosaikk av gammel granskog med utforming gammel lavereliggende granskog og gammel boreal lauvskog med utforming gammelt ospenholt. Det er også innslag av furu i området. Vegetasjonen veksler mellom bærlyngskog, blåbærskog og svak lågurtskog i mindre partier. I øvre deler og på noen mer grunnlendte partier midt i lia er det noe mer furu, men ellers dominerer gran med spredte ospeinnslag. Det er også noe bjørk og rogn spredt.

Bruk, tilstand og påvirkning: Skogen er rimelig godt flersjiktet og åpen til noe mer lukket. I sør hvor det er skog på noe bedre bonitet har skogen gått i oppløsning og det er nydannet store mengder liggende og stående død ved bortetter hele skråningens nedre deler. I nord er det spredte læger av både gran, furu og osp.

Artsmangfold: Det er registrert gubbeskjegg (NT), duftskinn og flakskinn. På osp er det kartlagt lungenever og stiftfittlav. Økende mengde med død ved fremover vil gi bedret potensial for flere arter knyttet til denne typen substrat i den gamle barskogen.

Fremmede arter: Det er ikke kartlagt fremmede arter på lokaliteten.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en av flere lokaliteter med barskogs kvaliteter i området og disse er til en viss grad sett i sammen-

heng ved verddivurderingen.

Verddivurdering: Lokaliteten skårer middels på størrelse, middels på tilstand og lavt på artsmangfold. Sett i sammenheng med øvrige viktige og lignende habitater i nærområdet gis området verdi som viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten har ingen kvaliteter som er avhengig av skjøtsel for å fremmes.

2 Kroktjenn

Naturtype: Gammel furuskog - Gammel lavlandsfuruskog
BMVERDI: B

Areal: 559daa

Innledning: Lokaliteten er registrert våren 2020 av Sigve Reiso, Terje Blindheim og Ola M. Wergeland Krog i forbindelse med vurdering av et større område vest for innsjøen Risen med tanke på frivillig skogvern. Røddlistekategorier følger Norsk rødliste for arter 2015 og verddivurderinger følger DN-håndbok 13 med oppdaterte faktaark fra 2014.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten omfatter et større småkupert toppområde med stor andel gammel furuskog i mosaikker av tjern, myrer, søkk/baklier med granskog og noen kiler med ungsog. Den eldste furuskogen er skilt ut som flere nærliggende polygoner som her beskrives samlet. Arealet ligger sør i Aurskog-Høland, på grensen til Marker kommune. Berggrunnen består av fattig grunnittisk gneis, løsmassedekket er tynt.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen omfatter gammel furuskog, av utforming gammel lavereliggende furuskog. Furu er dominerende treslag på lokaliteten, med varierende innslag av gran, bjørk og osp. Vegetasjonen er fattig men har tette mosaikker av lav-, lyng- og bærlyngskog, samt enkelte flekker med blåbærskog. Langs søkk inngår overganger mot fattig myrkantskog.

Bruk, tilstand og påvirkning: Skogen domineres av eldre svakt/godt fleraldret furuskog. Det er også innslag av gamle stagnerte trær på over 200 år, og ei furu med dbh 27 cm ble målt til 330 år. Gamle trær finnes vanligst i østre del av området og gir kontinuitet i tresjiktet. Furuskogen er flere steder tett og i begynnende selvtynningsfase, med mye stående død ved (tynningsgadd) og spredt (flekvis konsentrasjoner) med liggende død ved etter tynningsgadd eller vindfall. Gamle keloelementer finnes kun fragmentarisk av små dimensjoner. Den døde veden er med unntak av enkelte grove vindfall, overveiende av små-midlere dimensjoner i ferske-midlere nebytningsstadier. Kontinuiteten i død ved er derfor svak. Gamle brannspor er synlig på gamle kelostubber og vitner om historisk brannpåvirkning. Dette har bidratt til sterk furudominans og lysåpne varme skoger som begunstiger en rekke krevende furuskogsarter. Dagens fremvekst av gran i undersjikt flere steder, spesielt på friskere på bærlyngmark, antyder en negativ utvikling i så måte. En blåmerket tursti går gjennom området.

Artsmangfold: Det er et potensial for enkelte rødlistede naturskogsarter knyttet til død ved av furu, hovedsaklig av vedboende sopp og insekter. Funn av soppen furuplett *Chaetodermella luna* (NT) og teger *Cixidia lapponica* (NT) knyttet til liggende død ved av furu understreker dette. Sistnevnte er knyttet til furulæger angrepet av hvit tømmeropp. Det ble også påvist ferske klekkehull av *Tragosoma depersarium* (VU) i flatekant mot kjerneområdet som indikerer godt potensial for flere varmekjære gammelskogsarter knyttet til furu. Arten har forøvrig få funn i regionen. Det ble også notert en rekke gadd med gnagespor etter barbebillen liten margborer, som har en rekke rødlistede følgearter som kan finnes i området. Gubbeskjegg *Alectoria sarmentosa* (NT) ble notert spredt tilknyttet furustammer, sjeldnere på tynne grangreiner. Området har også en funksjon for arealkrevende gammelskogsarter som bl.a. storfugl, og en spillplass ble påvist.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en av flere lokaliteter med barskogs-kvaliteter i området og disse er til en viss grad sett i sammenheng ved verddivurderingen.

Fremmede arter: Det er ikke kartlagt fremmede arter på lokaliteten.

Verddivurdering: Et større areal med lavlandsfuruskog med innslag av gamle trær og i begynnende selvtynningsfase. Enkelte krevende arter er påvist, inklusiv en sjelden art for regionen. I regional målestokk skiller både mangfold, størrelse og skogtilstand i området seg ut som en sjelden rest. I henhold til faktaark for gammel furuskog scorer lokaliteten høyt på areal, men middels på skogtilstand og artsmangfold. Lokaliteten er vurdert som i øvre sjikt av viktig B, nær svært viktig. Nye artsundersøkelser kan heve verdien.

Skjøtsel og hensyn: På overordnet nivå er furuskogsøkosystemet tilpasset brann, og brann vil være til dels en forutsetning for bevaring av naturverdiene, gjennom nydannelse av en del viktige nøkkel-elementer, brannfelt/brent skog, og forhindre at gran fortrenger furu. Påsatt eller naturlig utvikling av brann er derfor positivt for dette landskapet som helhet og anbefalt tidvis skjøtsel over tid. Lokaliteten har ikke behov for annen aktiv skjøtsel for at naturkvalitetene skal ivaretas.

3 Kroktjenn nord

Naturtype: Gammel granskog - Gammel lavlandsgranskog
BMVERDI: B

Areal: 13daa

Innledning: Innledning: Lokaliteten er registrert høsten 2019 av BioFokus i forbindelse med vurdering av et større område for frivillig vern på oppdrag fra Miljødirektoratet. Avgrensning og beskrivelse erstatter tidligere lokalitet BN00065810 i Naturbase som er basert på tidligere MiS kartlegging. Røddlistekategorier følger Norsk rødliste for arter 2015 og verddivurderinger følger DN-håndbok 13 med oppdaterte faktaark fra 2014.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten utgjør et ganske flatt område på noe dypere løsmasser av morene på nordsiden av Kroktjern. Arealet har fattig berggrunn og ligger sør i Aurskog-Høland, på grensen til Marker kommune.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypelokaliteten er en ganske homogen litt spesiell blåbærgranskog. Naturtypen er gammel granskog med utforming gammel lavereliggende granskog. Den er så og si helt grandominert og moser er nesten helt dominerende uten noe typisk feltsjikt av lyng foruten partier i kantene som er mer lyngdominert.

Bruk, tilstand og påvirkning: Skogen er en- til tosjiktet og i begynnende oppløsning med nydannelse av en del læger og gadd. Det er også spredt med godt nedbrutte stokker av gran. Skogen er ganske blokkrik.

Artsmangfold: Det er gjort noen få funn av gubbeskjegg og ett funn av svartsoneskjuge på godt nedbrutt granlag. Etter hvert som det dannes mer død ved vil områdets potensial for flere rødlistearter øke.

Fremmede arter: Det er ikke kartlagt fremmede arter på lokaliteten.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en av flere lokaliteter med barskogs-kvaliteter i området og disse er til en viss grad sett i sammenheng ved verddivurderingen.

Verddivurdering: Området skårer lavt på størrelse, middels på tilstand og middels på lavt-middels på artsmangfold. Vurdert i sammenheng med øvrige viktige barskogsbiotoper i dette området gis lokaliteten verdi som viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten har ingen kvaliteter som er avhengig av skjøtsel for å fremmes.

4 Grevlingkula sør

Naturtype: Gammel granskog - Gammel lavlandsgranskog
BMVERDI: B

Areal: 3daa

Innledning: Innledning: Lokaliteten er registrert høsten 2019 av BioFokus i forbindelse med vurdering av et større område for frivillig vern på oppdrag fra Miljødirektoratet. Lokaliteten er nykartlagt. Rødlisterkategorier følger Norsk rødliste for arter 2015 og verdivurderinger følger DN-håndbok 13 med oppdaterte faktaark fra 2014.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten utgjør en slak nordvendt li og søkk med humide forhold. Området har forholdsvis noe dype løsmasser og ligger på fattig berggrunn. Arealet ligger sør i Aurskog-Høland, på grensen til Marker kommune.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen er gammel granskog med utforming gammel lavereliggende granskog. Blåbærskog er helt dominerende med gran og noe innslag av osp, rogn og bjørk.

Bruk, tilstand og påvirkning: Flersjiktet litt åpen granskog. Det er små mengder liggende og stående død ved, men trolig ganske stabilt humide forhold. Det er ingen nyere inngrep i området.

Artsmangfold: Trærne er godt dekket med hengestry og gubbeskjegg og det er denne kvaliteten som gjør at området har blitt avgrenset som en egen lokalitet. I tillegg til gubbeskjegg (NT) er det kartlagt skrubbenever og glattvrenge på en gammel rogn.

Fremmede arter: Det er ikke kartlagt fremmede arter på lokaliteten.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en av flere lokaliteter med barskogs kvaliteter i området og disse er til en viss grad sett i sammenheng ved verdivurderingen.

Verdivurdering: Området skårer lavt på størrelse, lavt på tilstand og lavt på arts mangfold. Området er en naturlig del av øvrige viktige områder i nærheten og gis derfor økt verdi til viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten har ingen kvaliteter som er avhengig av skjøtsel for å fremmes.

5 Grevlingkultjenn

Naturtype: Gammel boreal lauvskog - Gammelt ospeholt
BMVERDI: B

Areal: 4,7daa

Innledning: Innledning: Lokaliteten er registrert høsten 2019 av BioFokus i forbindelse med vurdering av et større område for frivillig vern på oppdrag fra Miljødirektoratet. Lokaliteten er nykartlagt. Rødlisterkategorier følger Norsk rødliste for arter 2015 og verdivurderinger følger DN-håndbok 13 med oppdaterte faktaark fra 2014.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten utgjør en rygg og slak vestvendt skråning sør for Grevlingkula. Området har stedvis noe dypere løsmasser og ligger på fattig berggrunn. Arealet ligger sør i Aurskog-Høland, på grensen til Marker kommune.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjør en mosaikk av gammel granskog med utforming gammel lavereliggende granskog og gammel boreal lavusog med utforming gammelt ospeholt. De to treslagene står i blanding og ikke rene bestander. Vegetasjonen er av blåbærtype og svak lågurtskog. Det er noe bjørk og rogn i tillegg til gran og osp.

Bruk, tilstand og påvirkning: Skogen er en-til flersjiktet, det er i midtre deler en ansmling av grove læger av gran og furu, men ellers ikke mye død ved. Skogen er ganske grov opp til 50 cm i diameter. Det er noen spredte gadd.

Arts mangfold: På ei grov ospelåg ble den sårbare arten honninghvitkjuke registrert. Ellers ble ingen spesielle arter kartlagt, selv om potensialet absolutt er til stede. Det er så pass dype løsmasser i et parti at rev eller grevling har laget hi her.

Fremmede arter: Det er ikke kartlagt fremmede arter på lokaliteten.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en av flere lokaliteter med barskogs kvaliteter i området og disse er til en viss grad sett i sammenheng ved verdivurderingen.

Verdivurdering: Lokaliteten skårer lavt på størrelse, middels på tilstand og middels på arts mangfold med funn av en sårbar art. Registrerte kvaliteter og områdets beliggenhet i en sammenheng med mange andre viktige naturtyper gir det verdi som viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten har ingen kvaliteter som er avhengig av skjøtsel for å fremmes.

6 Svartkulpen

Naturtype: Gammel granskog - Gammel lavlandsgranskog
BMVERDI: B

Areal: 41,6daa

Innledning: Innledning: Lokaliteten er registrert høsten 2019 og vår 2020 av BioFokus v/ Terje Blindheim og Ola M.W. Krog i forbindelse med vurdering av et større område for frivillig vern på oppdrag fra Miljødirektoratet. Avgrensning og beskrivelse erstatter tidligere lokalitet BN00066106 i Naturbase som er basert på tidligere MiS kartlegging. Rødlisterkategorier følger Norsk rødliste for arter 2015 og verdivurderinger følger DN-håndbok 13 med oppdaterte faktaark fra 2014.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten utgjør østvendt skråning med tilhørende trang dalgang. Området har partier med dypere løsmasser og mindre områder med forsumpet noe rikere mark. Fattig berggrunn. Arealet ligger sør i Aurskog-Høland, på grensen til Marker kommune.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen er gammel granskog med utforming gammel lavereliggende granskog. Det er også innslag av en del osp, men denne er ikke tatt ut som egen mosaikk. Vegetasjonen er i hovedsak blåbærskog, men det er også noe bærlyngskog med furuinnsalg på mer grunnlendte rygger og noe svak lågurtskog i de frodigste partiene med noe mer næringsanrikelse. I tillegg til de tre nevnte treslagene er det noe svartor i overgang mot våtmark, samt rogn, bjørk og selje.

Bruk, tilstand og påvirkning: Skogen er i all hovedsak flersjiktet og ganske grovvekst i partier. Det er ikke mye læger og gadd, men slike ser ut til å nydannes i et økende tempo nå i de mest produktive delene av området. Spredt ligger læger av gran og noe osp i til dels ulike nedbrytningsstadier. Det er ingen nyere tekniske inngrep i området.

Arts mangfold: Lavarten gubbeskjegg er den eneste rødlistede arten som er kartlagt i området. Den finnes sparsomt spredt i området. Lungenever og stiftfyllav er registrert på osp, mens det er gammelgranslav på stammene av gran der luftfuktigheten er høy og stabil.

Fremmede arter: Det er ikke kartlagt fremmede arter på lokaliteten.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en av flere lokaliteter med barskogs kvaliteter i området og disse er til en viss grad sett i sammenheng ved verdivurderingen.

Verdivurdering: Lokaliteten skårer middels på størrelse, lavt til middels på tilstand og lav på arts mangfold. Isolert gir dette lokal verdi, men sett i sammenheng med øvrige gammelskogskvaliteter i området oppjusteres verdien til viktig (B verdi). Verdiene er i hovedsak knyttet til gammel gran og osp i området.

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten har ingen kvaliteter som er avhengig av skjøtsel for å fremmes.

7 Østre Fuglemyra

Naturtype: Intakt høgmyr -
BMVERDI: A

Areal: 275daa

Innledning: Myra er registrert av NTNU Vitenskapsmuseet som en del av høgmyrkartleggingen i 2013-14. Avgrensning og klassifisering er gjort ved hjelp av stereotolkning av digitale flybilder. Se Økland (1989a).

Beliggenhet og naturgrunnlag: Avgrensningen kan være vid, da Vitenskapsmuseet i de fleste tilfeller har tatt med hele den opprinnelige myra innenfor lokaliteten. Enkelte skogkleddede og påvirkede deler kan dermed være tatt med innenfor avgrensningen til lokaliteten. Avgrensning av hele myrkomplekset vil være nyttig å vite ved en evt. restaurering av myra. UTM 32V PM 46, 17-18. Dette er egentlig samme myrkompleks som Vestre Fuglemyr, men er registrert som en separat lokalitet fordi dette har blitt gjort ved tidligere registreringer.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Dette er et stort, ombrominerotroft myrkompleks. Av størst interesse er et stort massiv eksentrisk høgmyr med toppunkt nær fastmark i sørøst. Dette har helning mot nord-nordvest og eksentriske strukturer. Det er en svakt utvikla lagg og laggzone rundt det meste, men lagg ser ut til å mangle helt i nord. Myrflata er høljedominert, særlig i sør, mens i nord er det vel så mye tuestrenger som høljer. Det er mye mykmatte og løsbunn i høljene, og i et parti i sørvest er det også relativt mange gjøler som ligger nær et minerotroft dråg. Forholdene er omtrent som på Vestre Fuglemyr; et stort massiv eksentrisk høgmyr, men ikke veldig godt utvikla. Helt i vest er det tatt ut noen flatmyrmassiver nede ved Sætertjern og tjernet lenger nord. Mellom Sætertjern og den eksentriske høgmyra er et stort parti som er komplisert å tolke. Det er klassifisert som flere massiv planmyr med uregelmessige strukturer fordi ombrotrof vegetasjon dominerer, og flere steder er det høljer og tuer. I sør er det antydning til eksentriske strukturer, men myrflata er lite heva og hvelva, og det er klassifisert som eksentrisk planmyr. I nord er det kanskje mest minerotrofe forhold med mange dråg, fastmarksholmer og knauser. Noen ombrotrofe massiver finnes, noen er tuedominerte og åpne, andre er dels trebevokste. Lenger sør er et tilsvarende område planmyr med eller uten strukturer. Helt i sør ligger et tydelig atskilt massiv eksentrisk planmyr. Det har regelmessige strukturer, usikker helning, og er uten hvelving.

Bruk, tilstand og påvirkning: Intakt

Arts mangfold: Ingen registrert

Fremmede arter: Hvilke fremmede arter, samt hvor vanlig de er og opprinnelse (plantet, frøspredd mv) nevnes. Hvis ingen er påvist, så føres det også inn.

Del av helhetlig landskap: En av flere verdifulle høgmyrer i regionen.

Verdivurdering: Intakt myrkompleks (over 50 daa) med et stort høgmyr massiv gir verdi som svært viktig (A verdi).

Skjøtsel og hensyn: Området har ingen behov for skjøtsel. Viktig å unngå tiltak som kan endre grunnvannsforholdene.

8 Sæteråsen

Naturtype: Gammel granskog - Gammel lavlandsgranskog
BMVERDI: B

Areal: 85,5daa

Innledning: Innledning: Lokaliteten er registrert høsten 2019 av BioFokus i forbindelse med vurdering av et større område for frivillig vern på oppdrag fra Miljødirektoratet. Avgrensning og beskrivelse erstatter tidligere lokalitet BN00065883 i Naturbase som er basert på tidligere MiS kartlegging. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter 2015 og verdivurderinger følger DN-håndbok 13 med oppdaterte faktaark fra 2014.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger vest for Østre Fuglemyra og utgjør arealer som er småkuppert i sør og noe flattere i nord. Området har noe dypere løsmasser, men også grunnlendte partier og partier med forsumpet mark. Området ligger på fattig berggrunn. Arealet ligger sør i Aurskog-Høland, på grensen til Marker kommune. Grensen kunne vært trukket videre sørover og innlemmet forholdsvis lik skog langs brattbergene sørover.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen er for det meste gammel granskog med utforming gammel lavereliggende granskog. Det inngår også noe fattig sumpskog og gammel furuskog, samt blandingskog. Vegetasjonen består vesentlig av Bærlingskog med innslag av Blåbærskog i noe rikere partier nedover mot Sætertjern. I blåbærskogen ble det stedvis observert store bestander av nikke-vintergrønn som er en typeart for denne vegetasjonstypen. Et område på ca. 3 daa med sumpskog ligger sentralt i kjerneområdets vestre kant. Denne ble registrert som en MiS-figur av typen livsmiljø - Rik bakke. Her er det ugrøftet gran/bjørkesumpskog med noe innslag også av svartor som er noe sokkeldannende. I sørvestre del er det mer småtopografisk variert med soleksponert furuskog, bergvegger med mye brun korallav, åpen myr og fattig sumpskog med svartor og gran.

Bruk, tilstand og påvirkning: Skogen er i klimaksfase, men begynnende glennedannelse der grana går i oppløsning. På grunn av topografi og noe rikere mark, besto tresjiktet av spesielt langvokst skog av både av furu og gran hvor de høyeste var rundt 30 m lange. Skogen er grovvokst og både gran og furu ble observert med dbh opp til 70 cm. Noe stående og liggende død ved, men ingen stor tetthet. Våtmarka i området er ikke grøftet.

Arts mangfold: Ingen spesielle arter ble kartlagt i området i 2020.

Fremmede arter: Det er ikke kartlagt fremmede arter på lokaliteten.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en av flere lokaliteter med barskogskvaliteter i området og disse er til en viss grad sett i sammenheng ved verdivurderingen.

Verdivurdering: Lokaliteten skårer middels til høyt på størrelse, lavt til middels på tilstand og lavt på arts mangfold. Sett i sammenheng med øvrige barskogskvaliteter i området vurderes området som viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten har ingen kvaliteter som er avhengig av skjøtsel for å fremmes.

Artsmangfold

I den gamle furuskogen er det et potensial for enkelte rødlistede naturskogsarter knyttet til død ved av furu, hovedsaklig av vedboende sopp og insekter. Funn av soppen furuplett *Chaetodermella luna* (NT) og tegen *Cixidia lapponica* (NT) knyttet til liggende død ved av furu understreker dette. Sistnevnte er knyttet til furulæger angrepet av hvit tømmer-sopp. Det ble også påvist ferske klekkehull av *Tragosoma deparium* (VU) som indikerer godt potensial for flere varmekjære gammelskogsarter knyttet til furu. Arten har forøvrig få funn i regionen. Det ble også notert en rekke gadd med gnagespor etter barkebillen liten margborer, som har en rekke rødlistede følgearter som kan finnes i området.

Gubbeskjegg *Alectoria sarmentosa* (NT) finnes spredt tilknyttet furustammer og på gran i granlommer med høy luftfuktighet, særlig innenfor kjerneområde 4 var det mye gubbeskjegg på gran. I kjerneområde 5 ble den sårbare honninghvitkjuke påvist å læger av osp. Svartsonekjuke ble funnet i kjerneområde 3. Lavarter som skrubbenever, lungenever og stiftfylltav er kun funnet sparsomt i området i kjerne, 1, 4 og 6. Området har også en funksjon for arealkrevende gammelskogsarter som bl.a. storfugl, og en spillplass ble påvist. Sommerfuglen knuskjukemøll (EN) ble registrert med gnag på knuskjuke ett sted i området. Av karplanter kan nevnes funn av finnmarkspors som er en mindre vanlig art i myrkjerr i regionen.

Området har en rekke kvaliteter som gjør at det på relativt kort sikt kan tilby levesteder som er egnet for arter som er avhengig av gammel barskog for langsiktig overlevelse.

Tabell: Artsfunn i Risen vest, Aurskog. Kolonnen Totalt antall av art summerer opp antall funn innenfor området. 0 betyr at artsfunnet ikke er tallfestet, men begreper som mye, en del, sparsomt, spredt o.l. er brukt. Det store tallet i kolonnen Funnet i kjerneområde henviser til hvilke kjerneområder arten er funnet. Det lille tallet angir hvor mange funn som er gjort i hvert kjerneområde. 0 betyr tekstlig kvantifisering. Små tall uten kjerneområdenummer angir funn utenfor kjerneområder.

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerneområde (nr)
Biller	<i>Tragosoma deparium</i>		VU	1	1
Lav	<i>Alectoria sarmentosa</i>	gubbeskjegg	NT	8	1, 1, 2, 3, 4, 6, 2
	<i>Chaenotheca gracillima</i>	langnål		1	1
	<i>Lecanactis abietina</i>	gammelgranlav		2	1, 6, 1
	<i>Lobaria pulmonaria</i>	lungenever		2	1, 6, 1
	<i>Lobaria scrobiculata</i>	skrubbenever		1	4, 1
	<i>Nephroma bellum</i>	glattvrenge		1	4, 1
	<i>Parmeliella triptophylla</i>	stiftfylltav		2	1, 6, 1
Nebbmunner	<i>Cixidia lapponica</i>		NT	3	1, 2, 2
Sommerfugler	<i>Scardia boletella</i>	knuskjukemøll	EN	1	2, 1
Sopper	<i>Antrodia mellita</i>	honninghvitkjuke	VU	1	5, 1
	<i>Chaetodermella luna</i>	furuplett	NT	2	2, 2
	<i>Cystostereum murrayi</i>	duftskinn		1	1, 1
	<i>Hapalopilus aurantiacus</i>	oransjekjuke	NT	1	2, 1
	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	svartsonekjuke	NT	1	3, 1

Avgrensning og arrondering

Hele det tilbudte arealet bortsett fra en egen eiendomsteig som stikker ut helt i nord er inkludert i forslaget til forvaltningsgrenser. Teigen i nord er mye uthogd og tilfører ikke området noen spesielle stedege kvaliteter som ikke også finnes ellers i området. Grensene vurderes som gode for å i vareta de kartlagte kvalitetene på en god måte. Grensene sikrer et område med landskapskvalitet som dekker inn store myrkomplekser, små tjern og mellomliggende skogteiger på en god måte. Sammen med eksisterende verneområde videre sørover langs Risen ivaretas et helhetlig og ganske stort område som omfatter både produktiv granskog og ospeskog og fattig men naturskogspreget gammel furuskog.

Andre inngrep

Det er få tekniske inngrep i området. Det er en liten hytte ved Grevlingkula og ved Viktoria. Til Viktoria går det innen liten blåmerket sti veda vest, ellers er det få tråkk, leirplasser og spor etter ferdseil i området. Sør for Krokstjenn går det spor etter firhjuling eller lignende som har kjørt et svakt spor i vegetasjonen.

Vurdering og verdisetting

Noe av det mest spesielle med området er et større areal med lavlandsfuruskog med innslag av gamle trær og i begynnelsen selvtynningsfase. Enkelte krevende arter er påvist, inklusiv en sjelden art for regionen. I regional målestokk skiller både mangfold, størrelse og skogtilstand i området seg ut som en sjelden rest. Det finnes flere områder med kompakt storvokst granskog, intakt våtmark med en stor nedbørsmyr vest i området og innslag av ospesuksesjoner. Området har et rikt villt liv knyttet til gammel barskog, små skogsvann, samt myr og myrskog. Forvaltningsområde Risen vest, Aurskog skårer høyt

på parameterene urørthet og arrondering, middels på gamle bartrær, gamle løvtrær, artsmangfold og størrelse. Området har lavere kvaliteter knyttet til kvaliteter som dødved mengde, dødved kontinuitet, treslagsfordeling, vegetasjonsvariasjon, rikhet og topografisk variasjon. Samlet vurderes området som klart regionalt verdifullt (**). Særlig sett i sammenheng med eksisterende verneområde i sør.

Tabell: Kriterier og verdisseting for kjerneområder og totalt for Risen vest, Aurskog. Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for for verdisseting i metodekapittelet.

Kjerneområde	Urørthet	Død ved mengde	Død ved kontin.	Gamle bartrær	Gamle løvtrær	Gamle edelløvtrær	Treslagsfordeling	Topografisk-variasjon	Vegetasjons-variasjon	Rikhet	Arter	Størrelse	Arrondering	Samlet verdi
1 Engasetra nord	***	*	*	*	**	—	**	*	*	*	*	-	—	**
2 Krokstjenn	***	**	**	**	*	—	*	*	*	0	**	-	—	**
3 Krokstjenn nord	***	**	**	**	*	—	*	*	*	*	*	-	—	**
4 Grevlingkula sør	***	0	0	**	0	—	*	*	0	*	*	-	—	**
5 Grevlingkultjenn	***	*	**	*	**	—	*	*	**	**	*	-	—	**
6 Svartkulpen	***	**	*	*	**	—	**	**	**	*	*	-	—	**
7 Østre Fuglemosen	***									0		-	—	***
8 Sæteråsen	***	*	*	**	*	—	*	*	*	*	*	-	—	**
Samlet vurdering	***	*	*	**	**	—	*	*	*	*	**	**	***	**

Mangeloppfyllelse

Området oppfyller mangler i første rekke ved å huse ganske store arealer med gammel furu naturskog. Disse naturtype-ene dekker også mangelen biologisk gammel skog. Mye av området er lavereliggende, men det er lite høybonitetsskog i området. Det er heller ikke noe større restaureringspotensial i området av spesielle skogtyper. Området har mer enn 2 kvadratkilometer funksjonelt skogareal i sørboreal sone og oppfyller derfor kriteriet for å defineres som et storområde i denne vegetasjonssonen og må for dette kriteriet også sees i sammenheng med eksisterende verneområde. Området er sammen med eksisterende verneområde i sør et av de større av sin type i regionen. Samlet vurderes området og oppfylle mangler ved dagens skogvern i høy grad.

Vurdering av mangeloppfyllelse for ulike vernemålsetninger for lokalitet Risen vest, Aurskog.

Mangelnaturtyper: Høy mangeloppfyllelse

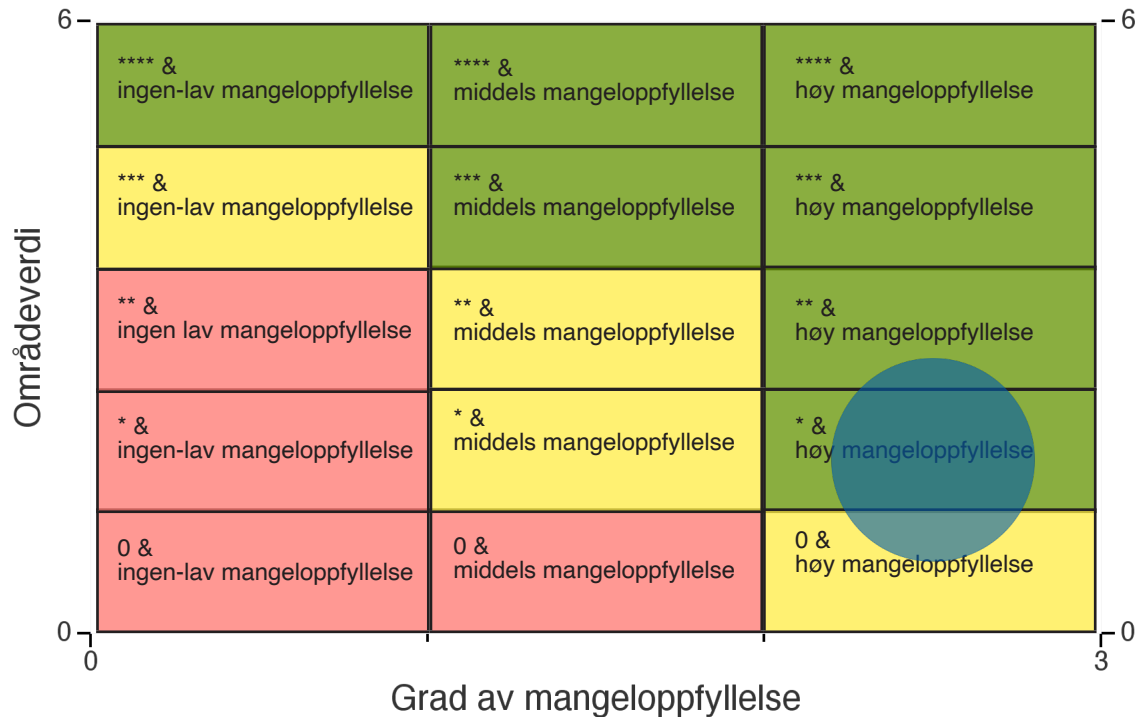
Generelle mangler (lavlandsskog, høybonitets skog og biologisk gammel skog): Middels mangeloppfyllelse

Restaurering- og utviklingspotensial: Ingen-lav mangeloppfyllelse

Storområdekvaliteter: Høy mangeloppfyllelse

Samlet mangeloppfyllelse: Høy mangeloppfyllelse

Figur: Blå sirkel angir området Risen vest, Aurskog sin områdeverdi (loddrett akse) og grad av mangeloppyllelse (vannrett akse). Fargene i figuren angir en faglig totalvurdering av områdets egnethet for vern. Figuren viser kartlagte naturverdier og mangler ved skogvernet i henhold til Framstad et al. 2017 i sammenheng. Typiske utslag kan være at områder som i dag har lav naturverdi, men som raskt kan utvikle egenskaper som dekker inn viktige mangler i skogvernet, bør vurderes som kandidat for vern hvis mulig. Tilsvarende kan områder som har middels og høy naturverdi, men få egenskaper som dekker inn viktige mangler i skogvernet, settes på vent fordi det da allerede er vernet mange slike områder i en regionen. Ligger den blå sirkelen helt eller delvis over grønne felter er det meget gode faglige grunner for å undersøke mulighetene for vern av området. Ligger den blå sirkelen over gule felter bør områdets egnethet vurderes nærmere. Ligger den blå sirkelen over røde felter bør vern ut fra naturfaglige grunner ikke vurderes."

Referanser

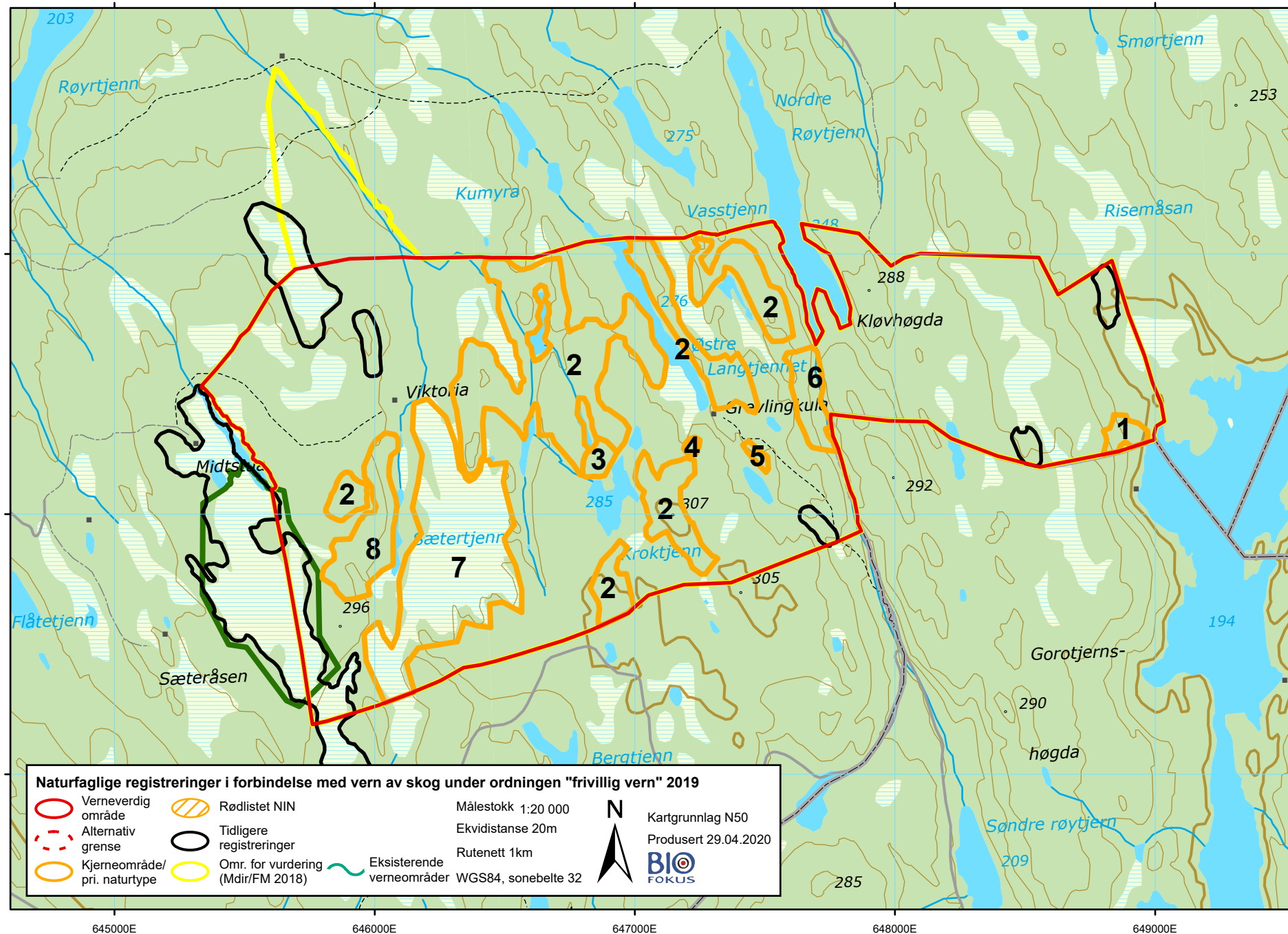
Blindheim T., Krog O. M. 2017. Naturverdier for lokalitet Risen vest, registrert i forbindelse med prosjekt Frivilligvern 2016. NaRIN faktaark. BioFokus..

Framstad, E. (red.), Blindheim, T., Granhus, A., Nowell, M., Sverdrup-Thygeson, A. 2017. Evaluering av norsk skogvern i 2016. Dekning av mål for skogvernet og behov for supplerende vern. NINA Rapport 1352. 149 s.

Risen vest, Aurskog (Aurskog-Høland, Akershus).

Areal 4.079 daa, verdi **

Bilder fra området Risen vest, Aurskog

*Blåbærgranskog med en del dødved innenfor kjerneområde 3.
Foto: Terje Blindheim*

*Frodig bekkedal innenfor kjerne 6 vest for Svartkulpen. Foto:
Terje Blindheim*

Kroktjenn. Foto: Terje Blindheim

*Fleraldret furuskog med en del fersk død ved og spredte gamle
trær på 2-300 år. Kjerneomr. 2. Foto: Sigve Reiso*